

УДК 004:027.7(477):614.44"364"
DOI: 10.31866/2616-7654.11.2023.282667

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕК ГАЛУЗЕВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

Антоній Ржеуський,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв,
e-mail: antonii.v.rzheuskiy@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-8711-4163

Наталія Кунанець,
докторка наук із соціальних комунікацій,
професорка,
Національний університет «Львівська
політехніка»,
e-mail: nek.lviv@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3007-2462

Метою статті є визначення лідера серед бібліотек галузевих закладів вищої освіти України із надання електронних інформаційних ресурсів.

Методи дослідження. У дослідженні було використано методи: синтезу, комплексності, порівняльного аналізу, усебічності пізнання, інформаційної діагностики, узагальнення, абстрагування, систематизації, статистичний, оглядово-аналітичний, бенчмаркінгу; системний, функціональний, соціально-комунікаційний, критичний та конструктивний підходи.

Наукова новизна полягає у визначенні множини електронних інформаційних ресурсів, які надаються бібліотеками під час карантинних обмежень та воєнного стану, що дозволяє встановити бібліотеку-лідера серед книгозбірень галузевих закладів вищої освіти України, досвід якої доцільно детально проаналізувати і поширити на інші книгозбірні.

Основні висновки. Досліджено веб-сайти бібліотек галузевих закладів вищої освіти України. Проведено порівняльний аналіз електронних інформаційних ресурсів бібліотек під час карантинних обмежень та воєнного стану. Дослідження дозволило визначити лідера серед бібліотек галузевих закладів вищої освіти України із забезпечення користувачів інформаційними ресурсами під час карантину та воєнного стану. Ним виявилася бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка. Вона надає користувачам низку дистанційних електронних інформаційних ресурсів: електронний каталог, інституційний репозитарій, аудіокниги, віртуальні виставки, нові надходження у вигляді презентацій, повнотекстові колекції рідкісних видань та творів Б. Грінченка, тестовий доступ до наукометричних платформ та баз даних: Scopus, Web of Science, EBSCOhost, Bentham Science, ScienceDirect, корпоративної електронної бібліотеки Alpina Digital. Доцільно, щоб бібліотека-лідер поділилась досвідом з іншими книгозбірнями.

Ключові слова: веб-сайт; бібліотека; електронні інформаційні ресурси; дистанційне обслуговування; карантинні обмеження; воєнний стан.

ВСТУП

У зв'язку із новими реаліями, що склалися в Україні, надання освітніх послуг відбувається у дистанційному режимі. Бібліотеки закладів вищої освіти є важливою ланкою у забезпеченні навчального та наукових процесів. Із широкомасштабною військовою агресією велика кількість людей, які здобувають освіту, вимушені були виїхати закордон. Однак потреба у доступі до електронних інформаційних ресурсів стала гострішою, і єдиним таким вікном є веб-сайт бібліотеки. З огляду на попит на електронні інформаційні ресурси, який значно зріс, у зв'язку з подіями в державі веб-сайти бібліотек мають відповідати вимогам користувачів.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ

О. Ісаєнко (2010) розглядає веб-сайт як основний і надзвичайно дійовий інструмент дистанційного інформаційного обслуговування користувачів бібліотек усіх типів і видів (с. 139).

Веб-сайт – це сукупність програмних, інформаційних, а також медійних засобів, логічно пов'язаних між собою.

Завдання й цілі сучасного веб-сайту:

- реклама продукції, послуг, ідей;
- просування товарів, послуг, інформації, ідей;
- безкоштовне надання інформації або послуг, що є засобом залучення віртуальних відвідувачів до певного ресурсу для отримання інформації або рекламування сервісів;
- онлайн-підтримка користувачів (*Веб-сайт: визначення й застосування*, 2011).

Веб-сайт бібліотеки – це сукупність статичних та динамічних веб-сторінок, доступних через мережу інтернет, пов'язаних між собою змістом і навігацією та фізично розміщених на сервері бібліотеки. Сайт забезпечує подання офіційної інформації про бібліотеку, її послуги, електронні ресурси, а також сприяє оперативному задоволенню інформаційних потреб користувачів незалежно від їх місцезнаходження та часу (*Український інститут науково-технічної та економічної інформації*, 2014).

У словнику на веб-сайті Law Insider бібліотечний веб-сайт трактується як такий, що належить, підтримується і використовується бібліотекою з метою надання інформації відвідувачам та/або широкій громадськості про бібліотеку та її різноманітні інформаційні ресурси, пропозиції, цілі, ініціативи і процедури (Law Insider).

Н. Левченко (2018) здійснила спробу проаналізувати електронні інформаційні ресурси бібліотек закладів вищої освіти на прикладі науково-технічної бібліотеки Національного університету харчових технологій. К. Лобузін (2012) запропонувала засоби реалізації інформаційних сервісів на основі віддаленого обслуговування користувачів на базі Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Дослідниці І. Смоляр та Л. Туровська (2020) розглянули трансформацію бібліотечно-інформаційного обслуговування також на прикладі НБУВ. О. Натаров (2022) підкреслює роль оперативного інформування бібліотекою владних структур і громадськості про вітчизняні дослідження та розробки, які пов'язані зі зміцненням обороноздатності і безпеки України.

Електронним інформаційним ресурсам бібліотек закладів вищої освіти присвячено публікації О. Цокало та Д. Ткаченко (2021), Г. Ястремської та І. Фисенко

(2021), М. Зуєвої (2020). І. Вовнюк (2022) розповідає про утворення волонтерського центру при Львівській обласній бібліотеці для юнацтва ім. Романа Іваничука. Т. Вилегжаніна (2022) розкриває діяльність бібліотек під час Другої світової війни. Однак ці публікації не релевантні, а лише дотичні до досліджуваної нами тематики.

Комплексних досліджень, присвячених інформаційним ресурсам, які надають наукові бібліотеки закладів вищої освіти України під час карантинних обмежень та воєнного стану, виявлено не було.

Мета статті полягає у визначенні лідера серед бібліотек галузевих закладів вищої освіти України із надання електронних інформаційних ресурсів у період карантинних обмежень та воєнного стану.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні було використано методи: синтезу, комплексності, порівняльного аналізу, усебічності пізнання, інформаційної діагностики, узагальнення, абстрагування, систематизації, статистичний, оглядово-аналітичний, бенчмаркінгу; системний, функціональний, соціально-комунікаційний, критичний та конструктивний підходи.

Так, зокрема, під час опрацювання наявних матеріалів було застосовано методи синтезу, оглядово-аналітичний та критичний. Визначити причини використання електронних інформаційних ресурсів бібліотек дозволив метод комплексності та усебічності пізнання. Для виявлення схожості і розбіжності надання бібліотеками інформаційних ресурсів був використаний метод порівняльного аналізу. Конструктивний метод було вжито для обґрунтування необхідності розширення новими формами бібліотечно-інформаційного обслуговування. Провести узагальнення і зробити висновки щодо надання електронних інформаційних ресурсів бібліотеками дало змогу застосування методів індукції та систематизації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На основі сучасних тенденцій можемо запропонувати наступні вимоги до веб-сайту бібліотеки:

– засіб інтернет-комунікацій, прерогативою якого є якість і простота. Останнім часом бібліотечний веб-сайт вже перетворився на комунікаційний майданчик та набув допоміжних комунікаційних засобів – соціальних мереж. Бібліотечні працівники прагнуть підтримувати акаунти у різноманітних соціальних мережах, адже вони є потужним комунікаційним інструментом. З іншого боку, постійна присутність одночасно у багатьох соціальних мережах потребує значної праці та фізичних сил на модерацію, опрацювання повідомлень від користувачів і розміщення постів. Тому виникає питання, чи справді є необхідність у підтримці акаунту у соціальних мережах із низькою активністю користувачів. Найпоширенішими соціальними мережами, в яких представлені бібліотеки на сьогоднішній день, є Facebook, Instagram, Twitter, Pinterest. Для ефективнішої популяризації самої бібліотеки та просування електронних інформаційних ресурсів у соціальних мережах в інтерактивний спосіб можемо поради бібліотечним працівникам використовувати теги. На сьогодні великою кількістю користувачів бібліотек є молодь, яка активно послуговується, а подекуди надає перевагу замість персональних комп'ютерів і ноутбуків смартфонам у зв'язку зі зручністю, можливістю оперативного доступу до інформації.

ційних ресурсів через швидкісний інтернет та інтеграцією на одному пристрої великої кількості застосунків, у тому числі і соціальних мереж. Ще однією причиною, чому бібліотечні працівники продовжують популяризувати бібліотечний заклад у різноманітних соціальних мережах навіть із низькою активністю користувачів або ж із цілковитою відсутністю зворотного зв'язку, це географічний принцип. За кордоном, у різних країнах (де зараз перебувають наші співвітчизники) різні соціальні мережі користуються попитом та мають свою вагу. Вагомою ланкою розвитку віртуальних комунікаційних засобів є месенджери. На веб-сайтах бібліотек розміщені посилання на акаунти бібліотек у Viber та Telegram. На наше переконання, у найближчому майбутньому популярність отримає також WhatsApp. Месенджери дозволяють створити тіснішу, згуртованішу аудиторію;

- засіб комунікації з клієнтом за допомогою онлайн-чату (на прикладі програмного засобу *JivoChat*);

- наявність мобільної версії веб-сайту, електронного каталогу, бібліотечних баз даних та розроблених спеціалізованих бібліотечних застосунків, якими можна скористатись, завантаживши з Google Play.

- наявність системи персональних кабінетів. Це дозволить зробити інформаційне обслуговування кожного користувача більш зручним, персоналізованим, зокрема, буде відображатись у його персональному кабінеті історія замовлень літератури (враховуючи сьогоденні обставини, можна говорити не тільки про традиційні документи, але й про їх електронні версії);

- наявність рекомендаційних систем для ефективнішого забезпечення користувачів інформаційними ресурсами.

Проаналізуємо електронні інформаційні ресурси, що представлені на веб-сайтах бібліотек (див. табл. 1) закладів вищої освіти України.

Інформаційні ресурси – це документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, депозитаріях, музейних сховищах) чи інформаційних продуктів певного призначення, що необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності (Спірін та ін., 2016).

Інформаційний ресурс – це будь-яка сутність (електронна або інша), яка спрможна передавати чи підтримувати (зберігати) інтелектуальну інформацію або знання (Резніченко та ін., 2005).

Електронний інформаційний ресурс – інформаційний ресурс, що зберігається в електронному чи комп'ютеризованому форматі і може бути досягнутий, знайдений та перетворений засобами електронної мережі або іншої електронної технології обробки даних (Резніченко та ін., 2005).

Авторами поступово проводився аналіз веб-сайтів бібліотек різних закладів вищої освіти України (педагогічних, класичних, технічних) (Ржеуський та ін., 2022). У цій публікації досліджувались бібліотеки галузевих закладів вищої освіти України, які, для зручності проіндексовано наступним чином:

- А – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка;

- В – Наукова бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв);

- С – Наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро);

- D – Бібліотека Харківської державної академії культури;
E – Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв;
F – Бібліотека Черкаського державного технологічного університету;
G – Бібліотека Одеської державної академії будівництва та архітектури;
H – Наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз інформаційних ресурсів досліджуваних бібліотек

	A	B	C	D	E	F	G	H
електронний каталог	+	+	+	+	+	+	-	+
електронний архів	+	+	+	+	-	+	+	+
рекомендовані бази даних та інформаційні ресурси у відкритому доступі	+	+	-	-	+	-	-	-
власні повнотекстові колекції	+	+	+	-	-	+	+	-
сторінка у Facebook	+	-	+	+	+	+	-	-
сторінка в Instagram	+	-	-					
сторінка у Twitter	-	-	+	-	-	+	-	-
буктрейлери	-	-	-	-	+	-	-	-
віртуальні виставки	+	-	-	+	-	+	-	-
подкасти	-	-	-	-	-	-	+	-
аудіокниги	+	-	-	-	-	-	-	-
лонгріди	-	-	-	-	+	-	-	-
Viber	-	-	-	+	-	-	-	-
Telegram	-	-	-	+	-	-	-	-
YouTube канал	-	-	+	-	-	-	-	-

При проведенні розвідки було виявлено, що сім із восьми досліджуваних бібліотек надають можливість дистанційно скористатися електронним каталогом. Зокрема, зареєстровані користувачі наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова та наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету, окрім метаданих з електронного каталогу, можуть отримати й доступ до повнотекстових документів (див. рис. 1).

Як свідчать результати дослідження, сім із восьми книгозбірень надають віддалений доступ до інституційного депозитарію. Це бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка, наукова бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій, бібліотека Харківської державної академії культури, бібліотека Черкаського державного технологічного університету, бібліотека Одеської державної академії будівництва та архітектури, наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету (див. рис. 2).

При аналізі веб-сайтів бібліотек було виявлено, що низка книгозбірень пропонує своїм користувачам застосувати повнотекстові колекції, представлені у відкритому доступі (див. рис. 3).

Рис. 1. Віддалений доступ до електронного каталогу

Рис. 2. Віддалений доступ до інституційного репозитарію

Рис. 3. Бібліотеки, які надають доступ до власних повнотекстових колекцій

Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (б.д.) розміщує на своєму сайті повнотекстові колекції рідкісних видань та творів Б. Грінченка. Наукова бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (б.д.) для забезпечення освітнього процесу під час карантину та воєнного стану пропонує своїм користувачам базу даних повнотекстових електронних документів, яка налічує майже 1900 навчальних посібників і методичних вказівок, а також близько 9000 книг. Наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій (б.д.) надає можливість скористатись електронною бібліотекою, що включає каталог книг та методичних вказівок у відкритому доступі. Також ця бібліотека запровадила проект «Залізнична україніка» – реєстр рідкісних і цінних видань у відкритому доступі. Бібліотека Черкаського державного технологічного університету (б.д.) надає зареєстрованим користувачам віддалений доступ до електронної бібліотечної системи вишу. Бібліотека Одеської державної академії будівництва та архітектури пропонує користувачам у вільному доступі методичні вказівки, що розташовані на Google-диску. Таким чином, можна констатувати, що найбільша кількість власних повнотекстових колекцій у вільному доступі є у двох книгозбірнях: бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка та науковій бібліотеці Українського державного університету науки і технологій (див. рис. 4).

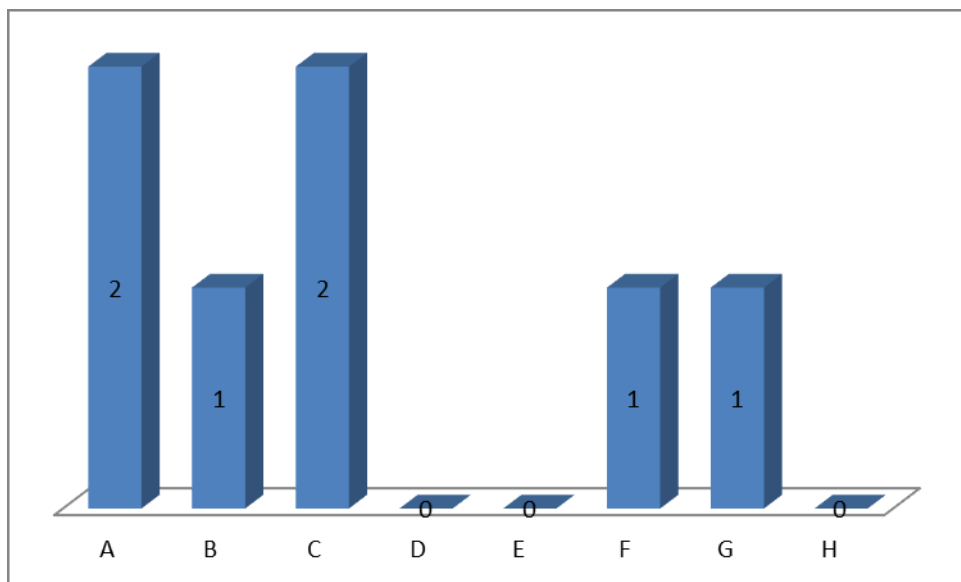

Рис. 4. Кількість власних повнотекстових колекцій бібліотек

Дослідження показало, що серед восьми книгозбірень три бібліотеки накопили та сформували найбільший перелік рекомендованих інформаційних ресурсів і баз даних, представлених у вільному доступі.

На веб-сайті бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка представлений розділ «Ресурси відкритого доступу», де зібраний розлогий перелік:

– баз даних відкритого доступу(DOAJ (Directory of Open Access Journals), E-LIS (E-Prints in Library and Information Science), Hindawi Publishing Journals, Internet Public Library, «Використання глибинних пошукових систем для наукових досліджень» SPN (Social Psychology Network, RePEc, InTech, ScienceDirect, arXiv.org, Scientific Reports, CogPrints, CiteSeerX, e-LiS, Directory of Open Access Books, Journals for Free, WorldWideScience, HEDBIB),

– електронних бібліотек України (Наукова електронна бібліотека НБУВ, Наукова періодика України, Науково-педагогічна електронна бібліотека з питань педагогіки, психології та освіти, Національна бібліотека імені Ярослава Мудрого, Бібліотечні інтернет-ресурси, Відкрита книга, Електронна бібліотека Читиво, Бібліотека оригіналів та перекладів творів світової літератури, Поетика, Ізборник, Наукова періодика України, Мислене древо),

– закордонних електронних бібліотек (Open Access Publishing in European Networks, Internet Archive, Project Gutenberg, OpenLibrary, Електронна бібліотека української літератури Торонтського університету (Канада), Бібліотека Університету Аделаїди, Бібліотека Пенсильванського університету, Bartleby, E-Books Directory, EBook-Cafe, Free Microsoft EBooks, Open Culture, The New York Public Library, Google Books, Open Library, ManyBooks),

– цифрових бібліотек (Світова цифрова бібліотека (СЦБ) (World Digital Library), Європіана, Електронна бібліотека від Фонду Гетті, Академія культури Google, Архів музею Метрополітен (Нью-Йорк)),

– відкритих освітніх ресурсів (Open Educational Resources (OER), Відеобібліотека відеолекцій світу, My Education Key, Video Lectures.NET, edX, Coursera, Open Yale Courses, освітні ресурси Массачусетського Технологічного інституту, освітні матеріали Принстонського університету, освітні ресурси Гарвардського університету, Academic Earth),

– українських репозитаріїв,

– енциклопедій онлайн (Енциклопедія Українознавства, Scholarpedia, Encyclopædia Britannica),

– веб-сайтів електронних книг різними мовами ресурсів із мультимедійним контентом, де можна безкоштовно завантажувати різні типи інформації (Free Music Archive, ccMixter, Jamendo, Morguefile.com, FREEIMAGES, Stockvault.net, Pikwizard).

На веб-сайті наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова створено розділ «Ресурси відкритого доступу». У ньому акумульовано 56 відкритих інформаційних ресурсів та повнотекстових баз даних наукової інформації.

Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв (б.д.) пропонує користувачам 44 іноземних та вітчизняних електронних ресурсів відкритого доступу (див. рис. 5).

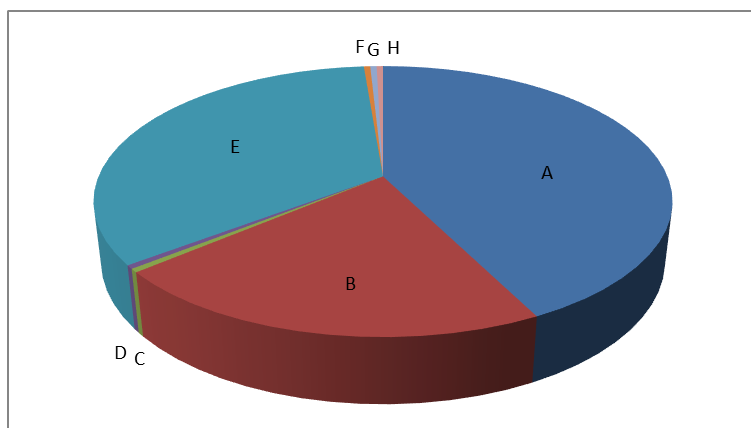

Рис. 5. Співвідношення кількості інформаційних ресурсів та баз даних, які бібліотеки додатково рекомендують користувачам

Працівники бібліотек створюють віртуальні книжкові виставки. Відзначимо три книгозбірні, на веб-сайтах яких вдалось виявити такий інформаційний ресурс (див. рис. 6).

Рис. 6. Кількісні показники віртуальних виставок

Працівники бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка готують віртуальні виставки та інформують користувачів про нові надходження у вигляді презентацій, виконаних програмним засобом Sway. Фахівці бібліотеки Харківської державної академії культури (б.д.) розміщують на веб-сайті віртуальні виставки нових надходжень у відеоформаті або створюють їх за допомогою програмного засобу Salameo. Працівники бібліотеки Черкаського державного

технологічного університету формують віртуальні виставки за допомогою Google Презентацій та розміщують на веб-сайті в окремому розділі.

Як видно з рисунку 6, найбільшу кількість віртуальних виставок за період карантину та воєнного стану створила і розмістила на веб-сайті бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка. Слід додати, що ця бібліотека надає доступ до корпоративної електронної бібліотеки Alpina Digital. Користувачі можуть читати онлайн і завантажувати книги у форматах ePub, PDF та в аудіоформаті. Книгозбірня запровадила проєкт «Слухай. Бібліотека аудіокниг українською мовою». Аудіокниги українських письменників можна прослухати або завантажити їх із веб-сайту бібліотеки.

Працівники наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв створюють та розміщують на веб-сайті буктрейлери, лонгріди і відеоновини. На веб-сайті бібліотеки Одеської державної академії будівництва та архітектури (б.д.) розміщені аудіопідкасти.

Дослідження бібліотек закладів вищої освіти України показало, що книгозбірні не приділяють належної уваги використанню соціальних мереж і месенджерів (див. рис. 7).

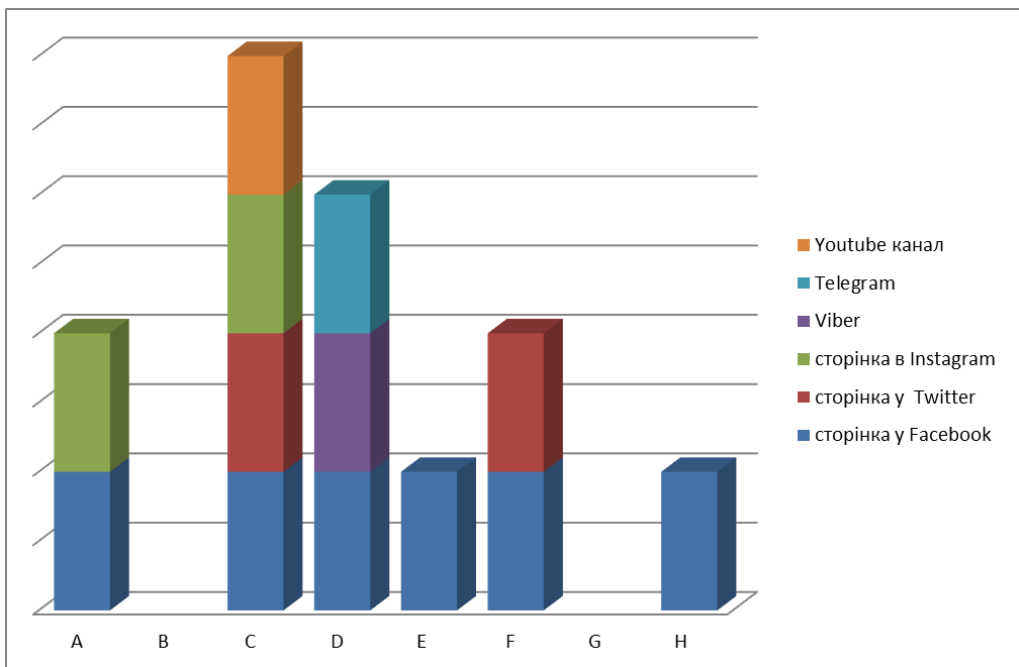

Рис. 7. Використання бібліотеками соціальних мереж, відеохостингів, месенджерів

Було виявлено, що шість із восьми книгозбірень послуговуються соціальною мережею Facebook: бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка, наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій, бібліотека Харківської державної академії культури, бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв, бібліотека Черкаського державного

технологічного університету, наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету (б.д.). Соціальну мережу Instagram використовує бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка. Через соціальну мережу Twitter транслюють новини наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій та бібліотека Черкаського державного технологічного університету.

Так, зокрема, остання розміщує списки нових надходжень на веб-сайті та у соціальних мережах Facebook і Twitter. Бібліотека Харківської державної академії культури під час карантинних обмежень та воєнного стану підтримує комунікацію з користувачами наступними засобами комунікації: месенджером Facebook, де створена група «Бібліотека ХДАК», Viber- і Telegram-каналом. Виявлено, що лише наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій зареєструвала та підтримує YouTube канал, на якому розміщено 178 відеоматеріалів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дозволило визначити лідера серед бібліотек галузевих закладів вищої освіти України із забезпечення користувачів інформаційними ресурсами під час карантину та воєнного стану. Доцільно, щоб книгозбірня-лідер поділилась своїм досвідом з іншими бібліотеками, провела семінари щодо впровадження електронних інформаційних ресурсів, які слід надавати користувачам. Лідером виявилась бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка. Книгозбірня пропонує дистанційне користування електронним каталогом, інституційним репозитарієм, що забезпечує відкритий доступ до інтелектуального надбання університету. Надається тестовий доступ до наукометричних платформ і баз даних: Scopus, Web of Science, EBSCOhost, Bentham Science, ScienceDirect, а також до корпоративної електронної бібліотеки Alpina Digital. Користувачі можуть читати онлайн і завантажувати книги у форматах ePub, PDF та в аудіоформаті. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка розміщує на своєму сайті повнотекстові колекції рідкісних видань і творів Б. Грінченка. Книгозбірня запровадила проект «Слухай. Бібліотека аудіокниг українською мовою». Аудіокниги українських письменників можна прослухати або завантажити їх із веб-сайту бібліотеки. Бібліотечні фахівці готують віртуальні виставки та інформують користувачів про нові надходження у вигляді презентацій. На веб-сайті бібліотеки представлений великий блок ресурсів відкритого доступу.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <https://library.kubg.edu.ua/>
- Бібліотека Одеської державної академії будівництва та архітектури. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <https://odaba.edu.ua/library>
- Бібліотека Харківської державної академії культури. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <http://lib-hdak.in.ua/>
- Бібліотека Черкаського державного технологічного університету. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <https://lib.chdtu.edu.ua/>
- Веб-сайт: визначення й застосування*. (2011, 5 травня). WEBTEC. <http://www.webtec.com.ua/uk/articles/index/view/2011-05-05/web-site>

- Вилегжаніна, Т. (2022) Книги і бібліотеки у вихорі війни. *Бібліотечна планета*, 2(96), 4–5.
- Вовнюк, І. (2022). Бібліотека у реаліях війни: нові можливості та нова відповідальність. *Бібліотечна планета*, 2(96), 25–26.
- Зусва, М. (2020, 3–4 грудня). Роль університетських бібліотек в період пандемії COVID-19. В *Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2020* [Матеріали конференції] (Т. 1, с. 426–428). <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2020/12/Part-1-Conference-Results-2020..pdf>
- Ісаєнко, О. (2010). Бібліотечне дистанційне обслуговування в Україні на сучасному етапі. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 27, 139–147.
- Левченко, Н. (2018). Електронні ресурси бібліотеки в інформаційному забезпеченні навчального процесу. *Вісник Книжкової палати*, 10, 27–30.
- Лобузін, К. (2012). Шляхи інтеграції бібліотечної діяльності до онлайн-середовища. *Вісник Книжкової палати*, 7, 30–34.
- Натаров, О. О. (2022, 4–6 жовтня). Активізація комунікаційної діяльності бібліотек України в умовах воєнного стану. В *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг* [Матеріали конференції]. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1577>
- Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <http://lib.knukim.edu.ua/>
- Наукова бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <http://lib.nuos.edu.ua/>
- Наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <https://lib.nuph.edu.ua/>
- Наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій. (б.д.). *Головна*. Взято 12 лютого 2023 з <https://library.diit.edu.ua/uk>
- Резніченко, В. А., Захарова, О. В., & Захарова, Е. Г. (2005). Електронні бібліотеки: інформаційні ресурси та сервіси. *Проблеми програмування*, 4, 60–72.
- Ржеуський, А. В., Кунанець, Н. Е., & Добровольська, В. В. (2022). Електронні інформаційні ресурси бібліотек технічних університетів України: порівняльний аналіз. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 3, 5–14. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2022.266963>
- Смоляр, І., & Туровська, Л. (2020). Трансформація бібліотечно-інформаційного обслуговування в умовах дистанційного сервісу. *Вісник Книжкової палати*, 3, 17–20. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.3\(284\).17-20](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.3(284).17-20)
- Спірін, О. М., Яцишин, А. В., Іванова, С. М., Кільченко, А. В., & Лупаренко, Л. А. (2016). Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 55(5), 136–174.
- Український інститут науково-технічної та економічної інформації. (2014). *Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять* (ДСТУ 7448:2015). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.
- Цокало, О. О., & Ткаченко, Д. В. (2021, 26 травня). Трансформація бібліотечно-інформаційного обслуговування в умовах пандемії. В О. П. Крайтель, & Г. О. Башкатова (Уклад.), *Бібліотека в цифрову епоху: від традиції до інновації* [Матеріали конференції] (с. 88–95). Одеський державний аграрний університет.
- Ястремська, Г. А., & Фисенко, І. А. (2021, 11 листопада). Особливості надання послуг інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки МНАУ в умовах карантинних обмежень. В *Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО* [Матеріали конференції] (с. 88–93). Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова.

REFERENCES

- Biblioteka Cherkaskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <https://lib.chdtu.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Biblioteka Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <http://lib-hdak.in.ua/> [in Ukrainian].
- Biblioteka Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <https://library.kubg.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Biblioteka Odeskoi derzhavnoi akademii budivnytstva ta arkhitektury (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <https://odaba.edu.ua/library> [in Ukrainian].
- Isaienko, O. (2010). Bibliotechne dystantsiine obsluhovuvannia v Ukraini na suchasnomu etapi [Library remote service in Ukraine at the modern stage]. *Academic Papers of Vernadsky National Library of Ukraine*, 27, 139–147 [in Ukrainian].
- Levchenko, N. (2018). Elektronni resursy biblioteky v informatsiinomu zabezpechenni navchalnoho protsesu [Electronic resources of the library in the information provision of the educational process]. *Bulletin of the Book Chamber*, 10, 27–30 [in Ukrainian].
- Lobuzina, K. (2012). Shliakhy intehratsii bibliotechnoi diialnosti do onlainovoho seredovyscha [Ways of integration of library activity into the online environment]. *Bulletin of the Book Chamber*, 7, 30–34 [in Ukrainian].
- Natarov, O. O. (2022, October 4–6). Aktyvizatsiia komunikatsiinoi diialnosti bibliotek Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Activation of Communication Activities of Ukrainian Libraries in A State of War]. In *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Innovatsiini transformatsii resursiv i posluh* [Library. Science. Communication. Innovative transformations of resources and services] [Proceedings of the Conference]. Vernadsky National Library of Ukraine. <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1577> [in Ukrainian].
- Naukova biblioteka Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <http://lib.knukim.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Naukova biblioteka Natsionalnoho farmatsevtichnoho universytetu n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <https://lib.nuph.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Naukova biblioteka Natsionalnoho universytetu korablebuduvannia imeni admirala Makarova (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <http://lib.nuos.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Naukova biblioteka Ukrainskoho derzhavnogo universytetu nauky i tekhnolohii (n.d.). *Home*. Retrieved February 12, 2023, from <https://library.diit.edu.ua/uk> [in Ukrainian].
- Reznichenko, V. A., Zakharova, O. V., & Zakharova, E. H. (2005). Elektronni biblioteky: informatsiini resursy ta servisy [Digital libraries: information resources and services]. *Problems in programming*, 4, 60–72 [in Ukrainian].
- Rzheuskyi, A. V., Kunanets, N. E., & Dobrovolska, V. V. (2022). Elektronni informatsiini resursy bibliotek tekhnichnykh universytetiv Ukrainy: porivnialnyi analiz [Electronic information resources of libraries of technical universities of Ukraine: a comparative analysis]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 3, 5–14. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2022.266963> [in Ukrainian].
- Smoliar, I., & Turovska, L. (2020). Transformatsiia bibliotechno-informatsiinoho obsluhovuvannia v umovakh dystantsinoho servisu [Transformation of library and information services in terms of remote service]. *Bulletin of the Book Chamber*, 3, 17–20. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.3\(284\).17-20](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.3(284).17-20) [in Ukrainian].
- Spirin, O. M., Yatsyshyn, A. V., Ivanova, S. M., Kilchenko, A. V., & Luparenko, L. A. (2016). Vykorystannia elektronnykh system vidkrytoho dostupu dlia informatsiino-analitychnoi pidtrymky pedahohichnykh doslidzhen [The using of the electronic systems of open access for information and analytical support pedagogical research]. *Information Technologies and Learning Tools*, 55(5), 136–174 [in Ukrainian].

- Tsokalo, O. O., & Tkachenko, D. V. (2021, May 26). Transformatsiia bibliotechno-informatsiinoho obsluhovuvannia v umovakh pandemii [Transformation of library and information services in the conditions of a pandemic]. In O. P. Kraitel, & H. O. Bashkatova (Comps.), *Biblioteka v tsyfrovu epokhu: vid tradytsii do innovatsii* [Library in the digital age: from tradition to innovation] [Proceedings of the Conference] (pp. 88–95). Odesa state agrarian university [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute for Scientific Technical and Economic Information. (2014). *Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliotechno-informatsiina diialnist. Terminy ta vyznachennia poniat* [Information and documentation. Library and information activities. Terms and definitions] (DSTU 7448:2013). Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine [in Ukrainian].
- Veb-sait: vyznachennia y zastosuvannia* [Website: definition and application]. (2011, May 5). WEBTEC. <http://www.webtec.com.ua/uk/articles/index/view/2011-05-05/web-site> [in Ukrainian].
- Vovniuk, I. (2022). Biblioteka u realiiakh viiny: novi mozhlyvosti ta nova vidpovidalnist [The library in the realities of war: new opportunities and new responsibility]. *Bibliotechna planeta*, 2(96), 25–26 [in Ukrainian].
- Vylehzhaniina, T. (2022) Knyhy i biblioteki u vykhori viiny [Books and libraries in the whirlwind of war]. *Bibliotechna planeta*, 2(96), 4–5 [in Ukrainian].
- Yastremska, H. A., & Fysenko, I. A. (2021, November 11). Osoblyvosti nadannia posluh informatsiino-bibliografichnym viddilom biblioteki MNAU v umovakh karantynnykh obmezhen [Peculiarities of providing services by the information and bibliographic department of the MNAU library under quarantine restrictions]. In *Suchasni trendy rozvytku biblioteki ZVO tsyfrovoi epokhy v strukturi informatsiinoho zabezpechennia navchalnoho protsesu, naukovoї ta doslidnytskoi diialnosti ZVO* [Modern trends in the development of the library of higher education institutions of the digital era in the structure of information support of the educational process, scientific and research activities of higher education institutions] [Proceedings of the Conference] (pp. 88–93). Admiral Makarov National University of Shipbuilding [in Ukrainian].
- Zuieva, M. (2020, December 3–4). Robota universytetskykh bibliotek v period pandemii COVID-19 [Work of university libraries during the COVID-19 pandemic]. In *Rozvytok osvity, nauky ta biznesu: rezultaty 2020* [Development of education, science and business: results 2020] [Proceedings of the Conference] (Vol. 1, pp. 426–428). <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2020/12/Part-1-Conference-Results-2020..pdf> [in Ukrainian].

UDC 004:027.7(477]:614.44"364"

Antonii Rzhеuskyi,
*PhD in Social Communications,
National Academy of Managers of Culture and Arts,
e-mail: antonii.v.rzheuskyi@lpnu.ua,
ORCID 0000-0001-8711-4163*

Nataliia Kunanets,
*Doctor of Social Communications, Professor,
Lviv Polytechnic National University,
e-mail: nek.lviv@gmail.com,
ORCID 0000-0003-3007-2462*

ELECTRONIC INFORMATION RESOURCES OF LIBRARIES OF HIGHER EDUCATION BRANCH INSTITUTIONS IN UKRAINE DURING THE QUARANTINE RESTRICTIONS AND MARTIAL LAW

The aim of the article is to determine the leader among the libraries of higher education branch institutions in Ukraine in the provision of electronic information resources.

Research methods. The study used the following methods: synthesis, complexity, comparative analysis, comprehensiveness of knowledge, information diagnostics, generalization, abstraction, systematization, as well as statistical, survey-analytical and benchmarking methods; systemic, functional, social and communication, critical and constructive approaches.

Scientific novelty consists in determining the set of electronic information resources provided by libraries during quarantine restrictions and martial law, which allows to establish a leader library among book collections of higher education branch institutions in Ukraine, the experience of which is necessary to analyze and spread to other book collections.

Main conclusions. Websites of libraries in higher education branch institutions of Ukraine were studied. A comparative analysis of electronic information resources of libraries during quarantine restrictions and martial law was carried out. The research made it possible to determine the leader among the libraries of higher education branch institutions in Ukraine in providing users with information resources during quarantine and martial law. It turned out to be the library of Kyiv University named after Borys Grinchenko. The library provides its users with a number of remote electronic information resources: an electronic catalog, an institutional repository, audio books, virtual exhibitions, a new accession in the form of presentations, full-text collections of rare publications and B. Grinchenko's works, a test access to scientometric platforms and databases: Scopus, Web of Science, EBSCOhost, Bentham Science, ScienceDirect, a corporate electronic library Alpina Digital. It is appropriate for the leading library to share its experience with other book collections.

Keywords: website; library; electronic information resources; remote service; quarantine restrictions; martial law.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2023 р.